

Sundbyberg 2021-02-01

Till: Lena Hallengren

Behovet av en förbättrad statlig styrning på hjälpmedelsområdet

Hjälpmedel kan på många olika sätt öka livskvaliteten för personer med funktionsnedsättning. De är en viktig del i habilitering och rehabilitering - som ett stöd för att vardagslivet ska fungera. Därför ser vi med oro på att utvecklingen inom detta område alltför länge har fått stå still. Vi vill med denna skrivelse uppmärksamma regeringen på behovet av en översyn av hjälpmedelsregleringen.

Vi föreslår därför att regeringen:

- Skyndsamt tar tag i förslagen i Hjälpmedelsutredningen.
- Utser ett nationellt kunskapscenter för hjälpmedel.
- Tar fram nationella riktlinjer för hjälpmedel, bland annat rörande samhällsekonomisk nytta av hjälpmedel, lämplig gränsdragning mellan konsumentprodukter och hjälpmedel, samt användarnas kostnader för hjälpmedel, i syfte att minska ojämlikhet mellan individer och regionala skillnader i förskrivning och användande av hjälpmedel.

Hjälpmedel för personer med funktionsnedsättning är en helt central del i inriktningen för genomförandet av funktionsrättspolitik, där individuella stöd och lösningar för individens självständighet är en av fyra inriktningar.

Många personer med funktionsnedsättning behöver hjälpmedel för ett välfungerande liv och vardag. Men tillgången till hjälpmedel varierar beroende på var man bor och vilken plånbok man har. Det finns också brister gällande information och stöd över landet, vilket ger ett ojämlikt utfall.

Alla är överens om att det behövs mer forskning om hjälpmedel. Därför välkomnade vi hjälpmedelsutredningens förslag att ge Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU) i uppdrag att

kartlägga det befintliga kunskapsläget inom hjälpmedelsområdet, inklusive bristande evidens och kunskapsluckor. Det uppdrag som beskrivs i Hjälpmedelsutredningen har tyvärr ännu inte inkommit till SBU. Myndigheten har dock ett egeninitierat ärende för att utvärdera effekten av olika medicintekniska hjälpmedel.

Vi blir oroade över Region Stockholms beslut att ta bort ett antal hjälpmedel från listan över vad som kan förskrivas av arbetsterapeuter. Detta är ett tankesätt som lätt kan sprida sig, och som definitivt inte är förenligt med ambitionen för en jämlik hälsa, och god och nära vårds salutogena förhållningssätt och hälsofrämjande arbete.

Abonnemangavgifterna för hjälpmedel i Örebro är också ett tydligt avskräckande exempel där personer med funktionsnedsättning med behov av hjälpmedel sätts på undantag från Hälso- och sjukvårdslagen. Kostnader skjuts över på individen utanför högkostnadsskyddet. En månadsavgift på 65 kr tas ut för hjälpmedel vilket i praktiken innebär att personer med funktionsnedsättning måste betala en extra "skatt" för att stärka regionens ekonomi. För hörselskadade överstiger dessutom avgiften regionens kostnad för hjälpmedel.

Vi blir bekymrade över SKR:s medicintekniska produktråds (MTP-rådets) rekommendation om att regionerna inte längre ska subventionera tyngdtäcken. Vi ställer oss också frågande till de riktlinjer och den arbetsprocess som lett fram till MTP-rådets bedömning.

Det är första gången som rådet gör en rekommendation gällande ett hjälpmedel. MTP-rådets avrådan baseras på bedömningen att det inte finns något vetenskapligt stöd för insatsen.

Vi instämmer till fullo i Vårdanalys slutsats¹, (ett uppdrag föreslaget i hjälpmedelsutredningen SOU 2017:43):

'Nyttan med konsumentprodukter som hjälpmedel är överlag stor och för en del personer med funktionsnedsättning är produkterna nödvändiga hjälpmedel som stärker grundläggande kognitiva och kommunikativa förmågor. Men alla personer som har behov av sådana hjälpmedel har inte samma möjlighet att få tillgång till dem.'

¹ Myndigheten för vård och omsorgsanalys, Med varierande funktion, Förskrivning av konsumentprodukter som hjälpmedel vid funktionsnedsättning, rapport 2020:6

Vårdanalys rekommendation är att regeringen bör se till att det finns gemensamma kriterier för att förskrivning av konsumentprodukter som hjälpmedel ska ske jämlikt över landet.

Mot denna bakgrund är det tydligt att det behövs en översyn av hela hjälpmedelsverksamheten, inte bara de hjälpmedel som ingår i Hälso- och sjukvårdslagen. Hjälpmedelsutredningen förslög också en definitionsändring av begreppet hjälpmedel och en avgiftsreglering. Vi undrar specifikt vad som har hänt med de förslagen? Vi vill därför uppmana regeringen att skyndsamt ta tag i förslagen i SOU 2017:43.

Efter att Hjälpmedelsinstitutet avvecklades, blev ansvaret för hjälpmedelsförsörjning uppdelat på flera aktörer. Men ingen av dem har rollen som nationellt kunskapscentrum. Funktionsrätt Sverige har i sin granskning av FN:s funktionsrättskonvention och hur Sverige lever upp till den, föreslagit nationella riktlinjer för hjälpmedel, bland annat rörande samhällsekonomisk nytta av hjälpmedel, lämplig gränsdragning mellan konsumentprodukter och hjälpmedel, samt användarnas kostnader för hjälpmedel, i syfte att minska ojämlikhet mellan individer och regionala skillnader i förskrivning och användande av hjälpmedel².

För att detta ska ske behövs ett nationellt kunskapscenter för hjälpmedel med samlad expertis inom området.

Med vänlig hälsning

Elisabeth Wallenius
ordförande
Funktionsrätt Sverige

Mattias Lundekvam
förbundsordförande
Hörselskadades Riksförbund

Funktionsrätt Sverige är en samarbetsorganisation för 46 funktionsrättsförbund som tillsammans representerar cirka 400 000 medlemmar. Vårt arbete grundar sig på mänskliga rättigheter när vi driver medlemmarnas funktionsrätt - rätten att fungera i samhällslivets alla delar på lika villkor. Vårt mål är ett samhälle för alla.

² Funktionsrätt Sverige, Respekt för rättigheter? Rapport om hur Sverige lever upp till konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning 2019